

**UCHWAŁA NR XXXVII/261/13
RADY MIEJSKIEJ W BOBOWEJ**

z dnia 23 września 2013 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym(j.t. Dz. U. z 2013r, poz. 594 z późn. zm.), w związku z art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) - Rada Miejska w Bobowej uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Program Opieki nad Zabytkami Gminy Bobowa na lata 2013-2016 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bobowej.

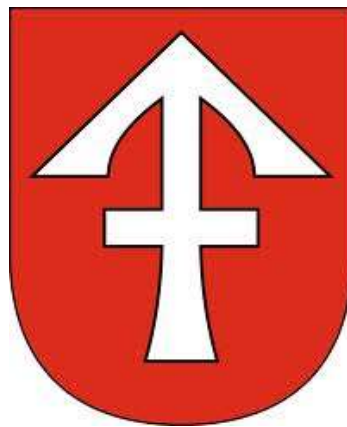
§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady

Stanisław Siedlarz

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVII/261/13
Rady Miejskiej w Bobowej
z dnia 23 września 2013r.

**PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY BOBOWA
NA LATA 2013 – 2016**

Bobowa 2013

Spis treści

1 Wprowadzenie	3
1.1 Gminny Program Opieki Nad Zabytkami, zakres i cel opracowania.....	3
1.2 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	4
1.3 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	5
2 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	6
2.1 Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015	6
2.2 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004 – 2020.....	7
2.3 Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020	8
2.4 Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2010- 2013	10
2.5 Strategia Rozwoju Powiatu Gorlickiego.....	11
2.6 Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu Gorlickiego na lata 2011-2014	11
3 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	13
3.1 Strategia Rozwoju Gminy Bobowa na lata 2008-2013.....	13
3.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa ...	13
3.3 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa.....	14
4 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	21
4.1 Zarys historyczny i rozwój przestrzenny Gminy Bobowa.....	21
4.2 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	24
4.2.1 Rejestr zabytków.....	24
4.2.2 Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków	35
4.2.3 Stanowiska archeologiczne, pomniki przyrody, dziedzictwo niematerialne.....	39
5 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	40
6 Założenia programowe. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami	42
7 Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	47
8 Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	48
9 Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	49

1 WPROWADZENIE

1.1 GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA.

Przedmiotem opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest wskazanie dziedzictwa kulturowego w granicach administracyjnych Gminy Bobowa, które stanowi ważny czynnik kształtowania tożsamości regionu społecznego i ekonomicznego. Wpływ dziedzictwa kulturowego na rozwój ekonomiczny jest zasadniczy i bardzo wymierny. Właściwie zarządzane zasoby kulturowe, stanowią bowiem zarówno o atrakcyjności danego regionu, jego krajobrazu i przestrzeni, jak też o jego walorach ekonomicznych. W ten sposób mają szansę stać się motorem rozwoju turystyki, a poprzez nią pobudzają przedsiębiorczość lokalną i poprawiają standard życia jej mieszkańców.

Celem programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań jakie powinny zostać zrealizowane na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami oraz poprawy ich zachowania dla społeczeństwa współczesnego i przyszłych pokoleń.

Szczególą rolę w szeroko pojętym dziedzictwie kulturowym odgrywa materialna spuścizna wieków, czyli wszelkie obiekty zabytkowe jako namacalne świadectwa przeszłości. Ich ochrona jest jednym z zasadniczych sposobów dbałości o dziedzictwo kulturowe. Świadomość potrzeby ratowania i zachowania substancji zabytkowej staje się w Polsce coraz głębsza i pełniejsza również wśród jej mieszkańców. Dbalność o stan zabytków i ich atrakcyjny wygląd, to nie tylko obowiązek. Właściwie wyeksponowane i promowane zabytki spowodują, że dany zakątek będzie atrakcyjny dla turysty, który urzeczony ich klimatem powróci do nich niejednokrotnie. A to z pewnością przekłada się jednoznacznie wymiernie na rozwój danego regionu.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Bobowa na lata 2013 - 2016 podkreśla ważność obiektów zabytkowych znajdujących się na jej terenie oraz pozwoli na długofalowe planowanie ich ochrony przez ich zabezpieczenie i konserwację w celu osiągnięcia ich pożądanego stanu.

1.2 PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) określa kwestie związane z prawną ochroną zabytków nakładając tym samym na organy jednostek samorządu terytorialnego pewne obowiązki. Art. 87 ust. 1 ustawy nakłada odpowiednio na zarząd województwa, powiatu lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) obowiązek sporządzania na okres 4 lat odpowiednio wojewódzkich, powiatowych lub gminnych programów opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 87 ust 2 cytowanej ustawy program opieki nad zabytkami ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1.2 UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony zabytków jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która to wskazuje, że ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem państwa i każdego obywatela.

Aktem prawnym regulującym zasady ochrony zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która to w sposób kompleksowy reguluje kwestie związane z ochroną zabytków. Ustawa ta określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Ustawa nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury, a tym samym określa kształt programów ochrony zabytków.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Przepisy dotyczące ochrony zabytków zostały także ujęte w wielu innych aktach prawnych regulujących różne dziedziny m. in. w:

1. Ustawa z 28 marca 1933r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 1933r. Nr 39, poz. 311 z późn. zm.);
2. Ustawa z 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 tj. z późn. zm.);
3. Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r. poz. 647, tj. z późn. zm.);
4. Ustawa z 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U z 2010r. Nr 102 poz. 651 tj. z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987 tj. z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2011r. Nr 123, poz. 698 tj. z późn. zm.).

2 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Gminny program opieki nad zabytkami powinien korespondować w powiązaniu z następującymi dokumentami strategicznymi i programami:

1. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004 – 2020,
3. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego,
4. Wojewódzkim Programem Ochrony Dziedzictwa i Krajobrazu Kulturowego Małopolski,
5. Strategia Rozwoju Powiatu Gorlickiego,
6. Program Opieki Nad Zabytkami Powiatu Gorlickiego na lata 2011-2014.

2.1 STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku zawiera problematykę dziedzictwa kulturowego zarówno w uwarunkowaniach i przesłankach rozwoju kraju, jak i w celach i priorytetach. W dokumencie tym podkreślono, że dziedzictwo kulturowe oraz rozwój kultury na poziomie lokalnym, regionalnym i narodowym powinny być szczególnym przedmiotem ochrony i opieki ze strony państwa i społeczeństwa. W Priorytecie 2 - Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej w zakresie infrastruktury kultury, turystyki i sportu planuje się rozwijanie działań nakierowanych na ochronę i rewitalizację materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez renowację, konserwację, adaptacje obiektów zabytkowych dla celów kulturalnych i turystycznych, a także wdrożenie systemu monitoringu i zabezpieczeń tych obiektów. Bezpośrednia dostępność do obiektów kultury powinna iść w parze z tworzeniem przestrzeni wirtualnego dostępu do polskich zasobów kulturowych, co będzie możliwe dzięki propagowaniu w sieci internetowej informacji o ofertach turystycznych i edukacji kulturalnej.

2.2 NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013 WRAZ Z UZUPEŁNIENIEM NA LATA 2004 – 2020

Jest rządowym dokumentem z ogólnymi założeniami dla polityki państwa na rzecz zrównoważenia rozwoju kulturowego regionów w Polsce. Strategia formułuje cel strategiczny jako zrównoważenie rozwoju kultury w regionach, w ramach którego jednym z głównych priorytetów jest zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.

Instrumentami realizacji Strategii mają być m.in. Narodowe Programy Kultury, wśród których znajduje się Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Celem tego programu jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze ochrony zabytków,
- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczanie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

Priorytetem działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe. Działania realizowane z ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja zadań ma pozwolić na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

W Uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 przewidziano wśród instrumentów wdrożenia m.in. programy operacyjne. Jednym z nich jest program „Dziedzictwo Kulturowe”. Realizacja programu skupia się na dwóch kompleksowych priorytetach : rewaloryzacji zabytków ruchomych i nieruchomych oraz na rozwoju kolekcji muzealnych. Podstawowym celem pierwszego priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych

i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, wreszcie zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

2.3 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2011-2020

Dokument stanowi Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Strategia jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni regionalnej. Strategia wskazuje, że unikalny charakter zasobów kultury oraz bogactwo krajobrazu kulturowego i przyrodniczego wymagają zmiany sposobu myślenia o kulturze i dziedzictwie regionalnym – w kontekście strategii gospodarczego rozwoju regionu. Nowe postrzeganie tych potencjałów powinno prowadzić do przypisania im roli ważnych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreujących znaczną część regionalnego PKB w sferze usług i produkcji oraz generujących dodatkowe zatrudnienie. Dziedzictwo regionalne odnoszone do wyjątkowego potencjału kultury, historii i tożsamości regionalnej, ale również walorów przyrodniczych – powinno być traktowane jako podstawowy element regionalnej szansy, warunkujący rozwój działalności opartej na przemysłach czasu wolnego.

We wskazanym w strategii obszarze dziedzictwo i przemysł czasu wolnego wyznaczony został cel strategiczny: wysoka atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury. Wśród kierunków polityki rozwoju wskazanych dla tego celu strategicznego znajduje się ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej. Strategia postępowania dla tego kierunku oparta ma być na przejściu od pasywnej i biernej ochrony, polegającej głównie na działaniach konserwatorskich do efektywnego i racjonalnego zarządzania kulturą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego. Konieczne jest zatem podejmowanie przedsięwzięć, których głównym celem będzie nie tylko kompleksowa ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, ale również generowanie impulsów do dalszego ich rozwoju. Tak rozumiane działania powinny stanowić podstawę nowoczesnego modelu zarządzania kulturą, który umożliwi pełne wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych

Małopolski. W tym celu niezbędne jest wdrożenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego. Ponadto należy dążyć, przy jednoczesnym eksponowaniu ich autentyzmu, do nadania zabytkom nowych funkcji poprzez określenie i upowszechnienie nowoczesnego modelu „użytkowania zabytków”. Model taki będzie łączył ich ochronę, zwiększenie dostępności, poszukiwanie nowych form opieki nad zabytkami, ale również tworzył sprzyjające warunki dla rozwoju sektora przemysłu czasu wolnego.

Działania wskazane do podjęcia w zakresie opieki nad regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym oraz ochrony i kształtowania krajobrazu to:

- a) kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego,
- b) poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji,
- c) ochrona i kształtowanie zabudowy historycznej miast i miasteczek,
- d) ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych,
- e) powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia,
- f) kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- g) zachowanie i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, w tym przywrócenie rzeczywistej wartości zniszczonym obiektom oraz ponowne określenie dla poszczególnych obiektów ich wartości zabytkowych, wskazanych do bezwzględnego zachowania,
- h) utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej,
- i) funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego,
- j) badanie i dokumentowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- k) poprawa funkcjonowania instytucji opieki nad zabytkami,
- l) wdrożenie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy,
- m) zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu,
- n) stworzenie systemu oraz procedur zarządzania dziedzictwem przyrodniczym,
- o) zintegrowana ochrona krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.

2.4 WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W MAŁOPOLSCE NA LATA 2010- 2013

Program stawia dwa cele strategiczne: ochronę regionalnej przestrzeni kulturowej oraz zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową. W ramach pierwszego celu strategicznego wyznaczone zostały dwa priorytety: historyczna ciągłość dziedzictwa kulturalnego oraz tożsamość regionalna i lokalna oraz bogactwo wielokulturowe. W ramach drugiego celu strategicznego wyznaczone zostały trzy priorytety: aktywność społeczna i emocjonalne zaangażowanie w opiekę nad regionalnym dziedzictwem kulturowym, funkcjonalne zarządzanie regionalnym dziedzictwem kulturowym oraz ekonomiczne zorientowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego – przemysłu kultury i czasu wolnego. Dla realizacji wymienionych priorytetów określone zostały następujące kierunki działań:

- a) zachowanie autentyczności regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- b) zachowanie historycznej wielokulturowości regionu,
- c) szerzenie świadomości autentycznych wartości kulturowych,
- d) harmonijne łączenie walorów zabytków z ich współczesnymi funkcjami,
- e) systemowa promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- f) ochrona tradycji oraz produktów regionalnych i lokalnych,
- g) integracja regionalna na podstawie idei sieci obszarów, miast i instytucji,
- h) rozwój przemysłu czasu wolnego oparty na miejscowych tradycjach i autentyzmie lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- i) edukacja na rzecz dziedzictwa kulturowego (wczoraj – dziś - jutro),
- j) budowanie silnej identyfikacji Małopolan z regionalnym dziedzictwem kulturowym,
- k) rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego,
- l) stworzenie ponadlokalnej struktury koordynującej współpracę w obszarze dziedzictwa kulturowego,
- m) kompleksowość opieki nad regionalnym dziedzictwem.

2.5 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GORLICKIEGO

Zintegrowaną Strategię Rozwoju Powiatu Gorlickiego na lata 2008 – 2013 przyjęto uchwałą Nr XXII/204/08 z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Powiatu Gorlickiego na lata 2008-2015”. Realizacja zintegrowanego rozwoju powiatu gorlickiego w horyzoncie czasowym 2008-2015 opiera się na koncentracji zasobów i wysiłków na czterech priorytetach strategicznych: podnoszenie poziomu jakości życia w powiecie gorlickim, wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu, ochrona środowiska naturalnego i bioróżnorodności oraz podnoszenie atrakcyjności turystycznej powiatu gorlickiego. Ostatni priorytet związany jest z rozwojem turystyki i rekreacji w powiecie, uruchamianym i przekładającym się na wzrost społecznej i gospodarczej aktywności na terenie powiatu, współzależnym z rozwijaniem różnorodnej oferty turystycznej adresowanej do odbiorców o różnych wymaganiach i potrzebach, a bazuje na wykorzystaniu cennych turystycznie materialnych i niematerialnych zasobów powiatu, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Priorytet ten wyznacza 3 cele strategiczne: powiat atrakcyjny turystycznie i wyposażony w infrastrukturę turystyczną, powiat chroniący i prezentujący dziedzictwo historyczno-kulturowe oraz unikatowe walory środowiska naturalnego oraz rozwijające się współzależnie różne typy turystyki wiejskiej i miejskiej.

Strategia nakłada na powiat obowiązek dbania o zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz lokalnych wartości przyrodniczych i historycznych. Ze względu na dużą różnorodność kulturową i etniczną, walory przyrodnicze i historyczne (między innymi Bitwa pod Gorlicami i związany z nią szlak bitewny) stawia na rozwój turystyczny regionu.

2.6 PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU GORLICKIEGO NA LATA 2011-2014

Program przyjęty został Uchwałą Nr XLVII/367/10 Rady Powiatu Gorlickiego z dnia 28 października 2010r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki Nad Zabytkami Powiatu Gorlickiego na lata 2011-2014. Program uwzględniając zasoby historyczne i kulturowe, stan zabytków, rysujące się kierunki rozwoju turystyki, zapisy dokumentów strategicznych, w tym szczególnie Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego oraz Zintegrowanej Strategii Rozwoju Powiatu Gorlickiego kładzie nacisk na:

1. Wykorzystywanie mnogich źródeł finansowania ochrony zabytków i zachowania dziedzictwa kulturowego poprzez sięganie do tych źródeł oraz zachęcanie do ich wykorzystywania właścicieli obiektów zabytkowych i ich zarządców,
2. Kontynuowanie powiatowego programu dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
3. Intensywne działania w obszarach kluczowych:
 - a) miejsca wpisane na Listę UNESCO – promocja tych miejsc przez powiat, współdziałanie z zainteresowanymi gminami i instytucjami (np. Małopolska Organizacja Turystyczna),
 - b) włączanie się w imprezy organizowane wokół obiektów na Liście i z wykorzystaniem symboliki UNESCO,
 - c) współpraca z Ligą Polskich Miast i Miejsc UNESCO, wspieranie starań o rozszerzenie wpisu o nowe obiekty,
 - d) Szlak Architektury Drewnianej – promocja oraz współdziałanie z instytucjami wiodącymi,
 - e) szlak cmentarzy z I wojny światowej – promocja i włączenie się w przygotowania obchodów setnej rocznicy Bitwy pod Gorlicami.
4. Kreowanie wiedzy o ochronie zabytków i opiece nad nimi:
 - a) upowszechnianie wśród właścicieli zabytków i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej, obowiązujących przepisów i procedur,
 - b) wspieranie praktycznego doradztwa dla użytkowników i właścicieli zabytków dotyczącego estetyki zagospodarowania obiektów zabytkowych,
 - c) udostępnienie poprzez powiatowy portal internetowy pełnej informacji na temat zabytków.
5. Dokumentowanie i aktualizowanie informacji o zasobach oraz stanie zabytków, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa oraz udostępnienie powstałej bazy danych.
6. Podejmowanie działań na rzecz znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych, szczególnie leżących w gestii samorządu powiatowego. Określenie kompleksowych i wariantowych funkcji użytkowych obiektów.
7. Współpracę z organami ochrony zabytków oraz jednostkami samorządu terytorialnego, szczególnie w kwestii budowy nowych i zagospodarowania starych szlaków turystycznych.
8. Promowanie dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków.

3 UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Gminny program opieki nad zabytkami powinien być zgodny również z dokumentami strategicznymi i programami na szczeblu gminy, takimi jak:

1. Strategia Rozwoju Gminy Bobowa na lata 2008-2013,
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa,
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa.

3.1 STRATEGIA ROZWOJU GMINY BOBOWA NA LATA 2008-2013

Strategia Rozwoju Gminy Bobowa została uchwalona Uchwałą Nr XIII/108/08 Rady Gminy Bobowa z dnia 21 stycznia 2008r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Bobowa na lata 2008-2013”. Strategia opracowana została przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju, a więc zachowaniu równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi, wymogami środowiska oraz z zachowaniem zasad ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Przy opracowaniu strategii uwzględniono zapisy dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Strategia podkreśla wysoki potencjał środowiska przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki i rekreacji w gminie (turystyka etniczna, biznesowa i religijna). W celach strategicznych wyszczególnić można cel operacyjny I.2. Stworzenie nowych miejsc pracy w dziedzinie turystyki i w działalności okołoturystycznej oraz zadanie główne I.2.1. Przyciągnięcie turystów krajowych i zagranicznych na teren Gminy poprzez rozwój turystyki kierunkowej – religijnej i etnicznej, wykorzystującej znaczny potencjał kulturowy obszaru.

3.2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BOBOWA

Studium zostało uchwalone Uchwałą Nr XIV/101/99 Rady Gminy Bobowa z dnia 6 grudnia 1999r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa. W ustaleniach szczegółowych studium wyszczególnione zostały priorytety rozwoju, wśród których zawarto eksponowanie walorów kulturowych i krajobrazowych Gminy (w tym upowszechnienie wiedzy dotyczącej historii, tradycji, sztuki regionu). Wyszczególniona została

strefa konserwatorska, która obejmuje zespół staromiejski Bobowej – założenie dawnego miasta wraz z doliną rzeki Białej. Wymagana ochrona ukształtowania terenu, pozostałości dawnych fortyfikacji miasta (bastion przy kościele parafialnym, wały przy kościele cmentarnym Św. Zofii i pozostałości wałów i fosy od strony południowej) dotyczy zachowanego historycznego planu zespołu z rynkiem w centrum oraz związaną z nim siecią drożną i podziałem na działki. Ochrona obiektów zabytkowych, zieleni komponowanej oraz małej architektury (kapliczki św. Floriana w rynku, krzyże przydrożne).

Strefa ochrony konserwatorskiej „A” obejmuje:

- a) zespół kościoła pw. Wszystkich Świętych w Bobowej, w skład którego wchodzi ogrodzenie i fragmenty muru obronnego,
- b) kościół cmentarny Św. Zofii wraz z dzwonnica i ogrodzeniem,
- c) budynek „Dwór” tzw. Zamek w Bobowej,
- d) cmentarz żydowski w Bobowej,
- e) cmentarz wojenny nr 133 w Bobowej,
- f) zespół dworu obronnego w Jeżowie,
- g) zespół kościoła parafialnego w Wilczyskach,
- h) zespół dworsko – parkowy w Siedliskach,
- i) kościół św. Mikołaja z dzwonnica i ogrodzeniem oraz ogrodzeniem cmentarza w Siedliskach,
- j) zespół parkowo- dworski w Jankowej.

3.3 MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BOBOWA

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bobowa uchwalony został Uchwałą Nr IV/25/03 Rady Gminy Bobowa z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa wsie: Bobowa, Brzana, Jankowa, Sędziszowa, Siedliska, Stróżna i Wilczyska. Analiza treści zapisów i rysunku planu wykazuje zgodność z kierunkami zapisanymi we wcześniej wymienionych dokumentach. W procesie planistycznym uzyskano uzgodnienie projektu od wojewódzkiego konserwatora zabytków, co świadczy o tym, że gmina zamierza kontynuować swoje działania w płaszczyźnie ochrony środowiska kulturalnego, ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Paragraf 6 w/w uchwały określa zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

„W zakresie ochrony środowiska kulturowego i dóbr kultury ustala się:

1. Obowiązuje ochrona obiektów i zespołów objętych decyzjami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisie do rejestru zabytków. W obszarze objętym planem dotyczy to:

- 1)Z1 - synagogi w Bobowej (decyzja z 10.04.1968 r., KS.A.531),
- 2)Z2 - kościoła cmentarnego Św. Zofii w Bobowej (decyzja z 27.03.1972 r., KS.A.532),
- 3)Z3 - zespołu kościoła pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Bobowej (decyzja z 27.03.1972 r., KS.A.535),
- 4)Z4 - kościoła parafialnego Św. Stanisława Biskupa w Wilczyskach (decyzja 2/76 z 25.11.1976 r., KS.A.202),
- 5)Z5 - dworu obronnego w Jeżowie (decyzja z 9.07. 1949 r., KS.A.542),
- 6)Z6 - ogrodu dworskiego w Jeżowie, (decyzja 327/87 z 20.11.1987 r., KS.A. 527),
- 7)Z7 - zespołu parkowo - dworskiego w Siedliskach (decyzja 190/U/85 z 30.08.1985r., KS.A.190),
- 8)Z8 - cmentarza wojennego nr 133 na cmentarzu rzymsko - katolickim w Bobowej (decyzja 372/88 z 4.11.1988 r., KS.A. 572),
- 9)Z9 - cmentarza żydowskiego w Bobowej (decyzja 390/89 z 15.12.1989 r., KS.A.590).

2. Obowiązuje ochrona obiektów i zespołów stanowiących tzw. zabytki oczywiste, do których należą budynek zwany "Dwór" lub "Zamek" w Bobowej (Zo1), pozostałości fortyfikacji miejskich obok kościołów Św. Zofii i Wszystkich Świętych w Bobowej (Zo2), dwa dworce kolejowe w Bobowej, drewniany poniżej skarpy i murowany w kierunku Sędziszowej (Zo3), zabytkowy ogród i park leśny w Jankowej (Zo4), kościół parafialny w Siedliskach (Zo5).

3. Dla zespołów i obiektów wymienionych w punkcie 1 i 2 obowiązują strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej rezerwatowej (Kza). W granicach stref konserwatorskich "Kza" każda zmiana sposobu użytkowania oraz projekty obiektów kubaturowych podlegają uzgodnieniu z właściwym organem ochrony zabytków. W strefach ochrony konserwatorskiej "Kza", przed rozpoczęciem procesu inwestycyjnego, obowiązuje rozpoznanie archeologiczne pod nadzorem archeologicznym. W wypadku stwierdzenia relikwów archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań archeologicznych.

4. Ustala się strefę ochrony historycznego zespołu miejskiego w Bobowej i jego bezpośredniego otoczenia (Kza), gdzie obowiązuje:

- 1) utrzymanie rozplanowania zespołu miejskiego, związanego z układem lokacyjnym (siatka ulic z rynkiem w centrum i struktura funkcjonalno - przestrzenna),
- 2) zachowanie linii zabudowy wyznaczonej historyczną zabudową pierzei, zakaz realizacji obiektów w drugiej linii zabudowy, możliwa rozbudowa budynków w formie oficyn, zakaz wtórnych podziałów działek, obowiązek utrzymania ogrodów przydomowych,
- 3) utrzymanie skali zabudowy odpowiadającej charakterowi małego miasta,
- 4) ochrona reliktyw dawnego systemu ochronnego (bastion przy kościele parafialnym, pozostałości wałów i fosy przy kościele cmentarnym),
- 5) ochrona sylwety miasta, w tym zakaz zabudowy i bezplanowego zadrzewiania skarp doliny rzeki Białej u podnóża zespołu staromiejskiego.

5. Dla zespołów wymienionych w punkcie 1, 2, 3 obowiązują "Strefy ochrony otuliny zespołów i obiektów kulturowych" ("Kk") zwane dalej "strefami otuliny". Przy realizacji obiektów w tych strefach obowiązują uzgodnienia z Konserwatorem Zabytków na etapie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Obowiązuje zakaz realizacji obiektów produkcyjno - usługowych wywołujących degradację środowiska.

6. Obowiązuje ochrona wyznaczonych stanowisk archeologicznych (Ka). W wyznaczonych terenach (Ka) obowiązuje wykonywanie wszelkich prac ziemnych (z wyjątkiem prac polowych) pod nadzorem archeologiczno - konserwatorskim. W wypadku stwierdzenia reliktyw archeologicznych obowiązuje poddanie terenu badaniom archeologicznym. Dla terenów stanowisk archeologicznych Bobowa 1, Wilczyska 1, Siedliska 1, posiadających własną formę krajobrazową (gródek stożkowy) oraz w otoczeniu zamku w Jeżowie na terenie wsi Jankowa, obowiązuje zakaz zabudowy

7. Na całym obszarze obowiązuje ochrona budynków publicznych z początku XX wieku, przydrożnych kapliczek, krzyży i innych elementów historycznych małej architektury. Wskazane jest zachowanie i wykorzystanie zabudowy zagrodowej z XIX i początku XX wieku dla rozwoju agroturystyki."

Ponadto w paragrafie 10 uchwały ustala się obszary wymagające rewaloryzacji ze względu na ochronę dóbr kultury oraz ze względów krajobrazowych:

„Ustala się obszary wymagające rewaloryzacji ze względu na ochronę dóbr kultury oraz ze względów krajobrazowych. Ustala się, że rewaloryzacji podlegają:

- 1) Zespół historycznego miasta w Bobowej, dla którego obowiązuje opracowanie programu określającego działania związane z dostosowaniem obiektów historycznych do współczesnych

standardów użytkowych oraz związanych z estetyzacją zespołu i określającego zakres prac wymaganych dla minimalizowania degradacji wywołanych przeskalowaną współczesną zabudową.

2) Otoczenie zespołu dworu i parku w Jeżowie, z którego należy eliminować zagospodarowanie degradujące przestrzeń (obiekty produkcyjno - usługowe) a przebudowa istniejących obiektów i realizacja nowych musi być prowadzona na określonych przez Konserwatora Zabytków zasadach.

3) Zespół zabytkowego ogrodu i parku leśnego w Jankowej wraz z otuliną, w którym zabiegi odnowy i uczytelnienia kompozycji muszą być prowadzone w oparciu o decyzje konserwatorskie, z wykorzystaniem dokumentacji specjalistycznej znajdującej się w archiwum konserwatorskim. W obrębie zespołu wymagana jest pielęgnacja drzewostanu, zapobieganie w tworzeniu się ubytków, a okazy drzew powinny być uznane za pomniki przyrody.

4) Zespół zabytkowy parkowo - dworski w Siedliskach wraz z otuliną, w którym zabiegi odnowy i uczytelnienia kompozycji powinny być prowadzone w oparciu o decyzje konserwatorskie, z wykorzystaniem dokumentacji specjalistycznej znajdującej się w archiwum konserwatorskim.

Ustalenia wymienione w punkcie 1 i 2 oznaczają obowiązek właścicieli nieruchomości w obrębie wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej "Kza" wymienionych zespołów i obiektów do dostosowania wszelkich działań inwestycyjnych i innych związanych z zagospodarowaniem terenu do przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach. Wszelkie działania w obiektach i w obrębie stref mogą być prowadzone wyłącznie w oparciu o wytyczne służb ochrony zabytków.

W ustaleniach szczegółowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bobowa ustalono:

ZP/UP Teren zabytkowego zespołu dworsko - parkowego, obejmujący w Bobowej - Jeżowie zabytkowe założenia parkowe (decyzja 327/87, KS.A. 527) i dwór obronny (decyzja z 9.07.1949 KS.A. 542). Obowiązuje ochrona zachowanych obiektów zabytkowych, założenia i kompozycji zespołów i starodrzewu. Obowiązuje rewaloryzacja zespołów wg wytycznych konserwatorskich. Obowiązuje zakaz realizacji nowych obiektów. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań na obszarze objętym strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej (Kza) ze służbami konserwatorskimi. Obowiązuje sukcesywna eliminacja obiektów produkcyjno - usługowych, degradujących przestrzeń, znajdujących się w strefie otuliny.

1.11a. ZP/UP - Teren zabytkowego założenia ogrodowo -parkowego, obejmujący wpisany do rejestru zabytków zespół parkowo - dworski w Siedliskach (KS.A.190), w którym zachowały się przebudowane zabudowania podworskie z początku XX wieku

i pozostałości parku z XIX wieku. Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim. Obowiązuje utrzymanie istniejącej zieleni i zadrzewień, ich pielęgnacja, odnowa i ucytelnienie kompozycji w oparciu o decyzje konserwatorskie. Dopuszcza się modernizację i wykorzystanie istniejących obiektów dla usług publicznych lub usług związanych z rekreacją na warunkach podanych przez Konserwatora Zabytków. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami ochrony zabytków.

- 1.11.b ZP/UP - Tereny zabytkowego założenia ogrodowo - parkowego w Jankowej, stanowiące zabytek oczywisty, obejmujące udokumentowane miejsca po wyburzonym dworze i zabudowaniach gospodarskich, dawną oficynę dworską, studnię i figurę sakralną, a także fragmenty ogrodu dworskiego, parku i kompleksy drzew stanowiących park leśny. Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim. Obowiązuje rewaloryzacja wg wytycznych konserwatorskich. Dopuszczona realizacja obiektów dla usług publicznych lub usług turystycznych i dopuszczona realizacja zabudowy mieszkaniowej wyłącznie w terenie dawnej zabudowy. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.12a. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Synagoga w Bobowej, wpisana do rejestru zabytków (KS.A. 531). Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.12b. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Kościół cmentarny pod wezwaniem Św. Zofii w Bobowej wpisany do rejestru zabytków (KS.A. 532). Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.12c. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Bobowej, wpisany do rejestru zabytków (KS.A. 535). Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.12d. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Budynek nazywany "Dwór" lub "Zamek" w Bobowej, obecnie szkoła, stanowiący zabytek oczywisty. Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.12e. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Dworce kolejowe

w Bobowej, jeden drewniany, drugi murowany, stanowiące zabytki oczywiste. Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.

1.12f. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych. Kościół parafialny Św. Mikołaja w Siedliskach z połowy XVII wieku, przebudowany w XIX wieku z dzwonnica i ogrodzeniem, stanowiący zabytek oczywisty. Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.

1.12g. UP - Tereny zabytkowych zespołów i obiektów kulturowych, obejmujące kościół parafialny w Wilczyskach Św. Stanisława Biskupa, z przełomu XVII i XVIII wieku, dwie późniejsze kaplice murowane i dzwonnica, wpisany do rejestru zabytków (KS.A. 202). Obowiązuje podporządkowanie wszelkiej działalności wymogom konserwatorskim i uzgadnianie działań ze służbami konserwatorskimi.

CUM - Tereny Centrum Usługowo - Mieszkaniowego w strefie ochrony historycznego zespołu miejskiego, obejmujące zabytkowe zespoły i obiekty (1.12a UP, 1.12b. UP, 1.12c UP, 1.12 d UP, 1.12e UP) oraz pozostałą zabudowę mieszkaniowo - usługową. Utrzymuje się istniejącą zabudowę. Dopuszcza się realizację nowej zabudowy mieszkaniowej i usług. Obowiązuje zachowanie skali zabudowy odpowiadającej charakterowi małego miasta z zakazem realizacji obiektów dominujących kubaturą bądź wysokością. Obowiązuje zakaz realizacji obiektów w drugiej linii zabudowy, dopuszczona rozbudowa istniejących budynków wyłącznie w formie oficyn. Obowiązuje zachowanie historycznej linii zabudowy. Obowiązuje utrzymanie przydomowych ogrodów i zakaz wtórnego podziału działek. Obowiązuje zachowanie rozplanowania zespołu miejskiego, związanego z układem lokacyjnym (siatka ulic z rynkiem w centrum). Obowiązuje ochrona ekspozycji sylwety miasta. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.

1.14. UP/ZP -Zabytkowy rynek w Bobowej do rewaloryzacji, obejmujący rynek z ulicami wokół i zielenią wewnątrz. Obowiązuje zachowanie skali i charakteru pierzei rynku. Obowiązuje przywrócenie walorów wnętrza rynku i ciągów zabudowy ulicznej w oparciu o program rewaloryzacji, uzgodniony ze służbami konserwatorskimi. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.

1.15. ZU - Zabytkowe skarpy miejskie wraz z zielenią, obejmujące pozostałości fortyfikacji miejskich, w tym wały i fosy obok kościoła Św. Zofii i kościoła Wszystkich Świętych,

stanowiące zabytek oczywisty. Obowiązuje zakaz realizacji obiektów kubaturowych. Obowiązuje zagospodarowanie zielenią urządzoną. Obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.

- 1.16. ZU - Tereny zieleni urządzonej, obejmujące tereny w obrębie zabytkowej skarpy miejskiej, stanowiące jej uzupełnienie. Obowiązuje ochrona przed zainwestowaniem. Obowiązuje zagospodarowanie zielenią urządzoną.
- 1.17. ZI - Tereny zieleni izolacyjnej, wokół obiektów i terenów mogących powodować obowiązek wyznaczenia obszarów ograniczonego użytkowania. Obowiązuje ochrona przed zainwestowaniem kubaturowym. Obowiązuje zagospodarowanie zielenią drzewiasto - krzewiastą. W uzasadnionych wypadkach dopuszczona realizacja małych parkingów o nawierzchni trawiastej.
- 1.18a. ZCn - Tereny cmentarzy zabytkowych, obejmujące wpisany do rejestru zabytków (KS.A. 572) cmentarz wojenny Nr 133, stanowiący kwaterę na istniejącym cmentarzu rzymsko - katolickim w Bobowej. Obowiązuje ochrona założenia kompozycji, ogrodzeń i elementów nagrobnych. W obrębie cmentarza i w wyznaczonej strefie ochrony konserwatorskiej (Kza) zakaz realizacji nowych obiektów kubaturowych i obowiązek uzgadniania wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.18b. ZCc - Tereny cmentarzy zabytkowych, obejmujące wpisany do rejestru zabytków (KS.A. 590) cmentarz żydowski w Bobowej. W obrębie cmentarza i w strefie ochrony konserwatorskiej (Kza) obowiązuje uzgadnianie wszelkich działań ze służbami konserwatorskimi.
- 1.19. ZCc - Tereny cmentarzy wraz ze strefą ochronną. Istniejące cmentarze w Bobowej, Jankowej, Wilczyskach, Sieliskach i w Stróżnej, do utrzymania i rozbudowy. Dopuszczona realizacja obiektów cmentarnych i towarzyszących. Obowiązuje obszar ograniczonego użytkowania obejmujący strefy w wielkości 50 i 150 m. W pasie 50 m od granic cmentarza obowiązuje zakaz realizacji budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi, obiektów związanych z produkcją, magazynowaniem i przetwarzaniem żywności oraz obiektów i urządzeń służących do czerpania wody. W pasie 50 - 150 m od granicy cmentarza dopuszcza się realizację budynków mieszkalnych, pod warunkiem wyposażenia ich w sieć wodociągową lub dostawę wody z terenów położonych poza strefą ochronną. Przy realizacji obiektów i urządzeń na terenach cmentarzy i w obszarze ograniczonego użytkowania obowiązują przepisy szczególne.

4 CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ORAZ ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

4.1 ZARYS HISTORYCZNY I ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY BOBOWA

Gmina Bobowa położona jest w województwie małopolskim, w powiecie gorlickim, nad rzeką Białą Tarnowską, na trasie Tarnów - Nowy Sącz, przy linii kolejowej Tarnów – Stróże, na północny zachód od Gorlic. Gmina zajmuje obszar 49,84 km i według stanu na 31 grudnia 2012 r. liczy 9.715 mieszkańców.

Gmina Bobowa składa się z 8 sołectw (Berchedów, Bobowa, Brzana, Jankowa, Sędziszowa, Siedliska, Stróżna i Wilczyńska). Największą miejscowością jest Bobowa, będąca siedzibą Władz Gminy- od 1 stycznia 2009r. Bobowa posiada status miasta. Do większych wsi należą również Siedliska i Brzana.

Mapa Gminy Bobowa

Pierwszą informację historyczną na temat miejscowości Bobowa datuje się na rok 1339. Taka data widnieje na przywileju lokacyjnym dla Pawła Benedyka wydanym przez królową Jadwigę. Był to przywilej lokacyjny oparty na prawie magdeburskim. We wczesnym średniowieczu istniał na tym terenie gród, którego ślady można zobaczyć na lewym brzegu rzeki Białej w przysiółku Berdechów. Początki owego grodu archeolodzy datują na XI wiek. Kolejnych

informacji na temat Bobowej dostarczają spisy świętopietrza, czyli opłaty wnoszonej przez parafię na rzecz Stolicy Apostolskiej z lat 1346-1358. W spisach tych dużo wcześniej, bo już w 1328 roku odnotowano istnienie parafii Wilczyska oraz Siedliska. Kolejna wzmianka pochodzi z Kroniki Jana Długosza, gdzie autor wspomina o dowódcy 46. chorągwi Zygmuncie z Bobowej. Ponadto pisarz ten przekazem z 1460 roku potwierdzał istnienie drewnianego kościoła Świętej Zofii, który obecnie jest murowany i datuje się go na koniec XVw. Bobowa posiadała prawa miejskie w latach 1339-1934. Była miastem prywatnym, należącym na przestrzeni wieków m.in. do Gryfitów, Jordanów, Laskowskich i Jaworowskich. Na przełomie XV i XVI wieku istniały tu cztery strażnice obronne na węgierskim szlaku handlowym. W 1732 roku w Bobowej zaczęli osiedlać się Żydzi, sprowadzeni przez właściciela Michała Jaworowskiego. Przed 1756 rokiem w Bobowej powstała murowana bożnica i została utworzona samodzielna gmina żydowska. Żydzi otrzymali szereg przywilejów handlowych. W połowie XVIII wieku Żydzi otrzymali zezwolenie na budowę synagogi, za którą przez kilkadziesiąt lat płacili daniny parafii katolickiej. Następnie Bobowa należała do rodziny Łętowskich, Miłkowskich oraz Aleksandra Kossakiewicza, który w 1884 r. został Burmistrzem Bobowej, w niecodzienny sposób łącząc stanowisko właściciela miasta z funkcją głowy jego samorządu. Od spadkobierców Kossakiewicza miasteczko zakupił ok. 1887 r. Bolesław Wieniawa Długoszowski, inżynier kolejowy i powstaniec z 1863 r. Długoszowscy pozostali właścicielami dóbr bobowskich aż do 1945 r. Do dziś zachował się średniowieczny układ rynku i ulic. Miasteczko jest celem pielgrzymek Żydów – chasydów z całego świata głównie dlatego, że na miejscowym cmentarzu żydowskim znajduje się macewa cadyka Salomona ben Natana twórcy szkoły talmudycznej „jesziwe”. Równie słynny był jego syn – Ben Cjon Halberstam, kompozytor muzyki chasydzkiej. Sławę dawnego ośrodka chasydzkiego przypomina synagoga z salą modlitwy i szafą ołtarzową do przechowywania Tory. W 1880 roku w Bobowej żyło 481 Żydów, stanowiąc 38% ogółu mieszkańców. Przed I wojną światową w Bobowej mieszkało około 750 Żydów, co stanowiło 50% wszystkich mieszkańców. W okresie międzywojennym Bobowa znana była jako ważny ośrodek ruchu chasydzkiego i siedziba sławnych cadyków z rodu Halbersztamów. Żydzi odgrywali ważną rolę w życiu gospodarczym Bobowej. Do nich należało prawie 90% sklepów oraz 18% warsztatów rzemieślniczych. Podczas II wojny światowej, we wrześniu 1939 roku w okolicy Bobowej miały miejsce zacięte walki polskich oddziałów z armią niemiecką. Gdy tylko Niemcy zajęli Bobowę rozpoczęły się prześladowania ludności Żydowskiej. W wyniku napływu Żydowskich uchodźców, w maju 1940 roku w Bobowej żyło 710 Żydów. Jesienią 1940 roku Niemcy deportowali do Bobowej Żydów z Krynicy i okolicznych wiosek. W ten

sposób latem 1941 roku w Bobowej mieszkało już 1.272 Żydów. W październiku 1941 roku Niemcy utworzyli w Bobowej getto, w którym znalazło się około 2 tys. Żydów. Na początku 1942 roku doszło do kilku egzekucji Żydów na tutejszym cmentarzu żydowskim. W lipcu 1942 roku Niemcy przeprowadzili akcję likwidacji getta. Około 400 Żydów rozstrzelano w lesie Dobry, natomiast wszystkich pozostałych deportowano do obozu pracy przymusowej w Szebniach oraz gett w Gorlicach i Bieczu. Następnie byli deportowani do obozu koncentracyjnego w Bełżcu.

Bobowa rozślawiła się bogatym folklorem oraz pięknym rękodziełem ludowym. Od ponad 100 lat kobiety z Bobowej trudnią się wyrabianiem koronek klockowych. Koronki te są rękodziełem, które tak powszechnie w Polsce uprawiane jest wyłącznie w Bobowej i okolicznych miejscowościach. Od kilku lat w pierwszym tygodniu października organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej. Główną częścią Festiwalu Koronki Klockowej jest prezentacja koronek, połączona z kiermaszem wyrobów koronkarskich oraz Regionalna Pokonkursowa Wystawa Koronek Klockowych. Festiwal ukazuje nowe formy współpracy pomiędzy małymi społecznościami lokalnymi z różnych części Europy, aktywizuje środowiska twórcze, a jednocześnie jest promocją regionu na arenie międzynarodowej. Na terenie gminy tradycje folklorystyczne kultywuje wielopokoleniowy Zespół Regionalny Pieśni i Tańca „Koronka”.

4.2 ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY

4.2.1 REJESTR ZABYTEKÓW

Na terenie Gminy Bobowa znajduje się 12 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego i są to:

KOŚCIÓŁ CMENTARNY PW. ŚW. ZOFII W BOBOWEJ wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-532/72 z dnia 3.03.1930r. oraz decyzją A-92/532 z dnia 27.03.1972r.

Kościół zbudowany ok. II poł. XVw. z ogrodzeniem z XVII i XIXw. Gotycki kościół zachował się w niezmienionej formie od czasów średniowiecza. Restaurowany w 1820r. Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1475 r., kiedy to kościołowi nadano odpusty. Później przejściowo zajęty był przez Arian. Odzyskany został przez katolików w 1646 r. Następnie w 1808 r. władze austriackie przeznaczyły świątynię na cele świeckie. Powtórna elekcja kościoła miała miejsce w 1818r. po wykupieniu kościoła przez dziedzica Miłkowskiego. Z barokowego wyposażenia na szczególną uwagę zasługuje

późnogotycki obraz Św. Zofii w otoczeniu trzech córek, namalowany na desce temperą z początku XVIw., umieszczony w rokokowo-klasycystycznym ołtarzu głównym z XVIII/XIX w., w którego zwieńczeniu znajduje się obraz Św. Stanisława Kostki. Na uwagę zasługuje również hierogram gotycki namalowany czarną farbą na tynku pisany średniowieczną łaciną oznaczający „Jezus Chrystus” oraz wbudowana czara kamienna obrobiona na wzór chrzcielnicy gotyckiej. Obok kościoła znajduje się stara dzwonnica parawanowa, której powstanie przypada na okres gotyku. W XIXw. została nadbudowana. Do II wojny światowej wisiał tu stary, zabytkowy XVIII-wieczny

dzwon, który niestety padł ofiarą ostatniej wojny. W 2012 roku wykonano izolację oraz wzmocnienie i uzupełnienie fundamentów. Ponadto wymieniono gont na dachu kościoła i część konstrukcji skorodowanej biologicznie. Stan zachowania zły: postępująca destrukcja kamienia i spoin. Konieczna specjalistyczna konserwacja kamiennego wątku.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-535/72 z dnia 3.03.1930r.

Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych pochodzi z II połowy XIV wieku i jest to najstarsza budowla w Bobowej. Parafia istniała już w 1346 r., erygowana zapewne w związku z lokacją miasta. Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1412 r. W 1529 r. kościół został podniesiony przez bpa krakowskiego Piotra Tomickiego do godności kolegiaty.

W latach 1561-92 był w posiadaniu luteranów, następnie po odzyskaniu przez katolików w 1592r. został rekuncyliowany przez bpa Pawła Dąbskiego. Istotną przebudowę kościoła dokonano w 1740r. Kościół nabrał barokowego wystroju oraz dobudowano kaplice nakrytą kopułą. Następne prace remontowe podjęto w drugiej połowie XIX wieku. Wyremontowano sklepienie i mury kościoła, jak również przeprowadzono remont dachu i wybielanie wnętrza świątyni. Wyremontowany kościół spłonął w 1889 r. niszcząc dach i wnętrze. Ocalała jedynie kaplica Matki Boskiej Bolesnej. Następnie świątynia została odbudowana. W wyniku pożaru w kościele zachowało się niewiele przedmiotów o zabytkowej wartości. Jest to świątynia jednonawowa, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Do najcenniejszych obiektów można zaliczyć neogotycki ołtarz główny wykonany po 1889 r., z obrazem Ukrzyżowanie- Jacka Malczewskiego, dwa ołtarze boczne neobarokowe z XX w., ołtarz w kaplicy rokokowy z II poł. XVIII w., w nim obraz Matki Bożej Bolesnej- Feliksa Hanusza z 1851r. Ponadto w kaplicy znajduje się barokowa chrzcielnica

z XVIII w., krzyż renesansowy i kielich barokowy z 1713r. Stan zachowania dość dobry. W perspektywie należy przeprowadzić specjalistyczną konserwację portalu gotyckiego w fasadzie oraz portalu barokowego w elewacji południowej z rekonstrukcją brakujących elementów herbu Ogończyk.

SYNAGOGA W BOBOWEJ wpisana do rejestru zabytków decyzją znak A-374 z dnia 10.04.1968 oraz A-531 z dnia 26.02.1988 r.

Synagoga, to szczególne i najczęściej odwiedzane miejsce w Bobowej. Bożnica barokowa, zbudowana ok. poł. XVIII w. (po 1732- 1756). Synagogę przebudowano w 1890r. Podczas II wojny światowej wnętrze budynku zostało doszczętnie zniszczone przez hitlerowców i przeznaczone na stajnię dla koni. Po wojnie w 1955r. została wyremontowana, a jej wnętrze przebudowane na warsztaty tkackie dla szkoły zawodowej. W 1993r. synagogę odzyskała Żydowska Gmina Wyznaniowa w Krakowie. Remontu synagogi podjęła się Fundacja Rodziny Nissenbaumów, a jej zakończenia rabin Asher Scharf. Budynek zlokalizowany jest w pobliżu rynku,

budowany jest na planie kwadratu z prostokątną przybudówką. Wielka sala modlitwena wykonana została z kamienia, nakryta dziesięciopolowym sklepieniem wspartym na czterech słupach, natomiast część zachodnia - zbudowana jest z drewna. Na ścianie wschodniej sali zachowała się polichromowana dekoracja z 1778 r. o motywach roślinnych i zwierzęcych stanowiąca bogatą oprawę Aron ha-Kodesz - wnęki ołtarzowej do przechowywania Tory - należącej do najcenniejszych zabytków Żydowskiej sztuki sakralnej. Od frontu drewniana, dwukondygnacyjowa przybudówka z przedsionkiem na parterze i emporą dla kobiet na piętrze. Prace remontowe w synagodze trwały blisko 10 lat i ostatecznie 1 lipca 2003 roku, w rocznicę śmierci cadyka Salomona ben Natana, została uroczystie otwarta w obecności prawie stu bobowskich chasydów

ze Stanów Zjednoczonych, Londynu i Izraela. Stan zachowania po konserwacji jest dobry. Obecnie synagoga jest czynnym miejscem kultu, w którym nabożeństwa odbywają się podczas pielgrzymek chasydów do grobów cadyków bobowskich. Świątynia ta jest jedynym takim miejscem w Małopolsce.

CMENTARZ ŻYDOWSKI W BOBOWEJ wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-590 z dnia 15.12.1989r.

Cmentarz Żydowski w Bobowej ze względu na malownicze położenie należy do najciekawszych polskich nekropolii. Położony jest na wzniesieniu na stoku południowym, ok. 500 m na północ od drogi do Jankowej i ok. 300 m na prawo od szosy w kierunku Bobowej. Założony po 1732r. Cmentarz ma kształt nieregularny, do dziś zachowało się wiele nagrobków, wykonanych

z marmuru, granitu i piaskowca- ok. 200 macew z wgłębnyimi inskrypcjami hebrajskimi i płaskorzeźbionymi, symbolicznymi przedstawieniami (korony Mądrości, lwy Judy, błogosławiące ręce kapłańskie Aronitów, misy i dzbany Lewitów, jelenie, menory). Cmentarz licznie odwiedzany przez chasydów z USA. Dla pielgrzymów najważniejszym miejscem na terenie tej nekropolii jest ohel, rodzaj niewielkiego murowanego Żydowskiego grobowca, budowanego w celu uczczenia pamięci ważniejszych osób dla danej wspólnoty. Bobowski ohel skrywa szczątki zmarłego w dniu 24 czerwca 1906 roku Salomona Halberstama, wnuka Chaima Halberstama z Nowego Sącza - założyciela sądeckiej dynastii cadyków. Salomon założył w Bobowej jesziwę, która stała się centralnym ośrodkiem nowej dynastii. Drugim pochowanym w ohelu jest Chaim Jakub z Bobowej, zięć Salomona Halberstama. Na cmentarzu znajdują się również groby żydowskich żołnierzy z czasów I wojny światowej oraz zbiorowe mogiły ofiar Holocaustu - cmentarz wojenny nr 132 nieustalonego autorstwa. Ponadto znajduje się tam macewa fundacji Nissenbaumów (1988r.) ku czci Żydów zamordowanych przez hitlerowców. Stan zachowania większości macew zły:

niektóre macewy przechylone grożą upadkiem, kamień zwietrzały, odpadający płatami wraz z inskrypcjami. Konieczne opracowanie dokumentacji konserwatorskiej z odczytaniem napisów oraz podjęcie specjalistycznej konserwacji zagrożonych macew. Celowy remont kwatery wojennej wg projektu konserwatorskiego.

CMENTARZ Z I WOJNY ŚWIATOWEJ NR 133 WRAZ Z CMENTARZEM RZYM.-KAT.

**W BOBOWEJ wpisany do rejestru zabytków
decyzją znak A-572 z dnia 04.02.1988r.**

Cmentarz położony jest na stoku wzgórza, za miastem. Założony w XVIII/XIX - XIX w. (najstarszy nagrobek: 1884). Cmentarz wojenny zbudowany na planie kwadratu, z bramą w narożu i aleją na osi. Nagrobki kamienne w formie krzyży, obelisków, figur na cokołach i żeliwnych krzyży na kamiennych cokołach; grobowce wkopane w szkarpę, m. in. Długoszowskich. W narożniku pierwotnej części cmentarza kwatery wojenna- cmentarz wojenny nr 133 z I wojny światowej zaprojektowany przez Jana Szczepkowskiego. Na cmentarzu znajduje się 141 indywidualnych grobów. Pochowano w nim 111 poległych z armii austro – węgierskiej, 5 z armii niemieckiej i 24 z armii rosyjskiej i jednego

nieznanego z nierozpoznaną przynależnością armijną. Cmentarz w kształcie prostokąta, o symetrycznej kompozycji, ujęty metalowym ogrodzeniem z kamiennymi słupkami. W centrum

wysoki żelazny kuty krzyż. Stan zachowania większości nagrobków kamiennych jest zły, postępująca destrukcja kamienia; potrzebna specjalistyczna konserwacja. Stan cmentarza wojennego jest dobry. Celowe jest wykonanie i wstawienie tabliczek nagrobnych zgodnie z dokumentacją historyczno – odtworzeniową cmentarza.

PARK PODWORSKI W JANKOWEJ wpisany do rejestru zabytków decyzją znak Z-6-27/49 z dnia 22.06.1949r.

Park podworski położony jest na malowniczym wzgórzu nad rzeką Biała Tarnowska w Jankowej, wykorzystujący naturalne walory pofałdowanego terenu. Obecnie niewiele pozostało z dawnych zabudowań dworskich. Park krajobrazowy datowany jest na XIX w. Według źródeł istniała tu drewniana oficyna dworska z murowaną stajnią, stodołą oraz pomieszczeniem dla służby. Tereny te tworzyły malowniczy i piękny krajobraz łączący zabudowania z parkiem, stawem, ogrodem i sadem. Po wojnie w 1947r. miejscowi chłopcy rozebrali oficynę dworską. Do dnia dzisiejszego pozostały jedynie pomieszczenia dla służby i stajnia. W latach 50-ch w

pozostałościach podworskich siedzibę miała Spółdzielnia Inwalidów, a następnie utworzono tam stolarnie. W latach 80-tych stolarnia upadła i zabudowania nie pełnią do dnia dzisiejszego żadnych funkcji. Pozostałości zabudowy stanowią jedynie ważny ślad historii tego terenu. W północnej części dach uległ całkowitemu zawaleniu. Do dziś zachowała się studnia składająca się z betonowego fundamentu, drewnianej oprawy i blaszanego daszku. We wschodniej części parku znajduje się kapliczka z XIX w. przedstawiająca Jezusa Chrystusa wiszącego na krzyżu. W 2011r. kapliczka uległa zniszczeniu najprawdopodobniej samoistnie. Podjęte zostały działania mające na celu jej odtworzenie. Ponadto w parku znajduje się wiele okazałych drzew. Na szczególną uwagę zasługuje lipa drobnolistna posadzona w 1916r. przez Cyryla Antosza. Obwód wokół pnia

wynosi ok. 7 metrów, a wysokość szacuje się nawet na 27 metrów. Lipa zbudowana jest z trzech konarów. Ze względu na stan drzewostanu, jego wiek oraz jako ozdoba krajobrazu zasługuje na zabezpieczenie.

ZESPÓŁ DWORSKI, KOŚCIÓŁ, STARY CMENTARZ I CMENTARZ WOJENNY NR 134 W SIEDLISKACH wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-190 z dnia 30.08.1985r. oraz decyzją znak 190/U/85 z dnia 17.06.1994r.

Zespół dworski położony na wzgórzu ponad wsią, w sąsiedztwie kościoła. Obronne położenie zdaje się sugerować średniowieczną genezę. W dzisiejszym stanie kształtowany od XVIII w., obejmuje dwór, park i resztę zabudowy gospodarczej. Dwór w obecnej postaci zbudowany w I poł. XIX w. o cechach klasycystycznych. Piętrowy, na planie prostokąta,

dwutraktowy, nakryty wysokim, czterospadowym dachem. W fasadzie płaski ryzalit poprzedzony gankiem na czterech kamiennych kolumnach (prześwity między nimi wtórnie zamurowane). Park założony zapewne w XVIII/XIX w. jako ogród geometryczny, w XIX w. przekomponowywany jako krajobrazowy. Zespół zaniedbany. Dwór – poza nowym pokryciem dachowym – wymaga remontu konserwatorskiego (celowe badania stratygraficzne tynków – możliwość odkrycia polichromii) i ekspozycji kolumn z usunięciem zamurowań. Konieczna rewaloryzacja parku w oparciu o projekt konserwatorski. Cmentarz katolicki założony w XIX w. (najstarszy nagrobek z 1878r.). Zbudowany na planie nieregularnym, z aleją wytyczoną w linii prostej. Nagrobki w formie krzyży kamiennych i żeliwnych na kamiennych cokołach. Kwaterna wojenna - cmentarz wojenny nr 134 z I wojny światowej. Założony jest na planie wydłużonego prostokąta i otoczony ogrodzeniem z kamiennych słupów połączonych żelaznymi sztachetami. Na cmentarz prowadzą dwa wejścia: pierwsze – od strony drogi, zamknięte żelaznymi, dwuskrzydłowymi wrotami z motywem krzyża, drugie – od strony cmentarza parafialnego, zamknięte jednoskrzydłową, żelazną furtką. Głównym elementem

cmentarza jest umieszczony na wysokim cokole betonowy krzyż. Mogiły są rozmieszczone w rzędach. Nagrobki mają formę żeliwnych krzyży umieszczonych na cokołach. W 4 grobach zbiorowych i 42 pojedynczych pochowano 52 żołnierzy z armii austro-węgierskiej. Projektował Jan Szczepkowski. Nagrobki kamienne wymagają specjalistycznej konserwacji.

MUROWANY KOŚCIÓŁ (OB. POMOCNICZY) PW. ŚW. MIKOŁAJA BPA WRAZ Z OTOCZENIEM (DZIAŁKA OTOCZONA KAMIENNYM MUREM Z DZWONNICĄ, BRAMKĄ I KAPLICĄ) W SIEDLISKACH wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-161/M z dnia 18.09.2008r.

Kościół par. pw. św. Mikołaja Bpa położony na działce nr 799 w Siedliskach własność Parafii notowanej w najstarszych wykazach świętopietrza już w 1325r. Kościół położony na wzgórzu ponad wsią, zbudowany zapewne w XIV w., w latach 1561-1595 zamieniony na zbór protestancki (kalwiński). Wielokrotnie przekształcany i przebudowany w XVII, XVIII i XIX wieku. Kościół gotycki, o częściowo zatartych cechach stylowych. Jednonawowy z węższym od korpusu prezbiterium zamkniętym ścianą prostą. W wyposażeniu na uwagę zasługują elementy rokokowe z II poł. XVIII w. -ołtarz główny, ambona i barokowe z poł. XVII w. -dwa ołtarze boczne. Po lewej stronie znajdują się cenne obrazy z XVIIw. – wizerunek św. Marcina i łaskami słynący obraz Matki Boskiej Bolesnej. Ponadto w świątyni zobaczyć można dwa skrzydła późnorenesansowego tryptyku z przedstawieniami świętych dziewic, Łucji i Agaty z końca XVI w. oraz organy z XIX w. Przy cmentarzu wolnostojąca murowana, parawanowa dzwonnica, zbudowana pocz. XIX w., w formie potrójnej arkady. Kościół ogrodzony jest murem kamiennym tynkowanym krytym blachą, w którym wbudowana jest kamienna dzwonnica, bramka i kaplica. W obrębie ogrodzenia kościoła rośnie kilka drzew liściastych ok. 30-40 letnich oraz kilka niedużych świerków. Od kilku lat trwają prace remontowe pod nadzorem konserwatora zabytków.

W 2012 roku został wykonany dach nad wejściem głównym, przebudowano oraz obłożono piaskowcem schody. Ponadto przebudowano przybudówkę znajdującą się przy kościele. W 2013 roku zaplanowano wykonanie elewacji zewnętrznej budynku kościoła. Stan zachowania jest dobry. Potrzebny bieżący remont pod nadzorem konserwatorskim.

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA W WILCZYSKACH wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-202 z dnia 25.11.1976r.

Kościół należy do architektury sakralnej będącej kontynuacją tradycji gotyckich budownictwa drewnianego z XVIIw. o wysokich walorach krajobrazowych. Zbudowany (lub przebudowany) zapewne po odzyskaniu świątyni przez katolików 1605-1606 (uprzednio w posiadaniu arian), konsekrowany w 1641r., odnowiony gruntownie w latach 1872-1873, następnie remontowany w latach 50 i 90. Wewnątrz

wykrój arkady tęczowej w tradycji późnogotyckiej. Ołtarz główny z obrazem św. Stanisława późnobarokowy z XVIII w.; ołtarz boczny lewy barokowy z ok. 1700r., prawy z elementami barokowymi w strukturze z XX w. Ołtarz w kaplicy datowany na XIX/XX w., ambona na XIX w., chór muzyczny wsparty na słupach, prospekt organowy z końca XVIII w. Na uwagę zasługuje chrzcielnica gotycka z ok. 1486r., dekorowana herbami Gryf, Strzeamię, Prus oraz cenny obraz w ołtarzu głównym „Zdjęcie z Krzyża”, który powstał prawdopodobnie w XVIIw. W ogrodzeniu cmentarza przykościelnego kaplica grobowa; zbudowana ok. poł. XIX w., w charakterze wczesnego neogotyku, murowana, tynkowana, na planie prostokąta z trójbocznym zamknięciem części ołtarzowej, w fasadzie herby (Abdank i niezidentyfikowany), nad szczytem wieżyczka. Dzwonnica zbudowana zapewne w XIX w., murowana, trójarkadowa. W 2012 roku zabezpieczono zabytkowy kościół przed dalszym niszczeniem. Zakres podjętych prac obejmował impregnację drewna, gontu dachowego i deskowania na fasadach kościoła oraz uzupełnienie instalacji odgromowej dachu kościoła. Ponadto została przeprowadzona renowacja konserwatorska Kaplicy Majchrowiczów (ramułów) z XIXw. położonej przy kościele. W 2013r. będzie realizowana renowacja dzwonnicy

murowanej usytuowanej naprzeciw wejścia do kościoła w kamiennym ogrodzeniu okalającym plac przykościelny. Przy kościele cmentarz rzymskokatolicki założony w XIX w., najstarszy nagrobek z 1871r. Na planie nieregularnym z aleją wytyczoną w linii prostej. Nagrobki kamienne w formie sztucznych skał, obelisków, krzyży i krzyży żeliwnych na cokołach.

ZESPÓŁ DWORSKI W WILCZYSKACH (JEŻÓW) DWÓR wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-542/49 z dnia 09.07.1949r.

Dwór w Jeżowie jest to jeden z nielicznych zachowanych w Polsce przykładów architektury renesansowej o wyraźnych cechach obronnych. Dwór zbudowany zapewne jako gotycki w końcu XV w., przebudowany przed 1525r. staraniem Klemensa Turskiego jako późnogotycki, obronny (o charakterze refugium), z alkierzem – basztą na narożniku. Rozbudowany o trakt północny ok. 1544r.

staraniem Adama Sussa (Strasza), o czym świadczy data, inicjały i herb Ogończyk na tablicy w fasadzie. Remontowany w latach 1911-1913, 1933-1934, 1956, 1984-1989, 1996. Po renowacji mieści się w nim siedziba Liceum Sztuk Plastycznych z Tarnowa. Jest to budynek na rzucie prostokąta z basztą na narożniku. Piętrowy, podpiwniczony. W piwnicach i na parterze sklepienia. Dach wysoki, czterospadowy, kryty gontem, nad basztą namiotowy, gontowy. Na terenie dworskim znajduje się Lamus dworski, zbudowany w XVIII w., remontowany po 1970r, drewniany, piętrowy, z gankami przy dłuższej elewacji, kryty wysokim dachem gontowym oraz studnia z drewnianą obudową z daszkiem na słupach z XIX w.

OGRÓD DWORSKI W WILCZYSKACH (JEŻÓW) wpisany do rejestru zabytków decyzją znak A-527/87z dnia 20.11.1987r.

Zabytkowy park w Jeżowie powstał wII połowie XIX wieku. Był to park o założeniu kwatrowym,

obecnie ma charakter parku krajobrazowego o układzie swobodnym. Teren parku jest w większości płaski, posiada niewielki spadek w kierunku południowym oraz parę łagodnych niewielkich skarp. Dobór gatunkowy materiału roślinnego jest poprawny dla tego typu założeń. Zdecydowanie przeważają lipy drobnolistne, jesion wyniosły, topola czarna, rabina i modrzew. Stan zdrowotny drzewostanu jest dobry. Ze względu na duże wartości historyczne oraz stan zachowania zabytkowej zieleni, zespół parkowo- dworski w Jeżowie zasługuje na ochronę konserwatorską.

MUROWANA KAPLICZKA PRZYDOMOWA Z 1888 R. W GRANICACH DZIAŁKI W WILCZYSKACH wpisana do rejestru zabytków decyzją znak A-112/M z dnia 28.02.2008r.

Murowana kapliczka przydomowa w Wilczyskach położona na działce nr 634/4 zbudowana została w 1888 roku. Rozplanowana na rzucie kwadratu, jej podstawę stanowi cokół murowany z kamienia piaskowcowego na zaprawie wapiennej, otynkowany. W narożach kapliczki murowane z cegły filary o kwadratowym przekroju, tynkowane, z płycinami na zewnętrznych

plaszczynach. Filary posiadają bogate zwielokrotnione gzymsy. Nad łukiem w elewacji frontowej znajduje się data budowy kapliczki „1888”. Kapliczka nakryta daszkiem namiotowym pokrytym dachówką ceramiczną. Na szczycie kapliczki znajduje się blaszana chorągiewka z wybitą datą „1673” niewiadomego pochodzenia. Wewnątrz figura drewniana polichromowana św. Floriana będąca przedmiotem osobnego wpisu do rejestr zabytków ruchomych.

4.2.2 ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Gminna Ewidencja Zabytków prowadzona jest na podstawie art. 22 ust 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W ewidencji znajduje się 90 obiektów, które ze względu na swoje walory kulturalno – historyczne zasługują na zabezpieczenie i szczególną opiekę. Najwięcej obiektów znajduje się w miejscowości Bobowa – 48 wpisów. Są to przede wszystkim domy mieszkalne z XIX – XX wieku. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków przedstawia poniższa tabela.

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW					
Lp.	Miejscowość	Nr ewid. działki	Adres	Obiekt	Datowanie
1	Bobowa	1054	Ul. Wichrowa	Cmentarz Żydowski	Założony został XVIII w.
2	Bobowa	1117, 1118/1	Ul. Węgierska	Cmentarz wojenny	1884 r.
3	Bobowa	1159/1	Ul. Żydowska 2	Bożnica barokowa	Ok. połowy XVIII w. (ok. 1756)
4	Bobowa	1135	Ul. Św. Zofii 6	Kościół cmentarny p.w. Św. Zofii	Ok. Poł. XV w. Restaurowany w 1820 r.
5	Bobowa	1231	Ul. Bp Ludwika Łętowskiego 2	Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych	XIV/XV w.
6	Bobowa	1008	Bobowa	Ogród pałacowy	Zadrzewienie skarpy – ok. Poł XIX w.
7	Bobowa	1135	Ul. Św. Zofii 6	Pozostałość murów obronnych w ogrodzie kościoła cmentarnego	XVII-XIX w.
8	Bobowa	1273/12	Ul. Długoszowskich 1	Dwór rodziny Długoszowskich	XVII w. przebudowa 1 Poł. XIX w.
9	Bobowa	_____	Ul. Grunwaldzka 84	Dworzec kolejowy (Bobowa stacja)	1880 r.
10	Bobowa	1135	Ul. Św. Zofii 6	Dzwonnica obok kościoła Św. Zofii	1 Poł. XIX w.
11	Bobowa	1180	Ul. Rynek	Kapliczka z Figurką św. Floriana	Ok. .1800 r. 2 Poł XVII w.
12	Bobowa	1231	Ul. Św. Zofii	Ogrodzenie cmentarza kościelnego z bramką	XVII – XIX w.
13	Bobowa	165	Ul. Św. Wawrzyńca	Kapliczka z figurą Św. Wawrzyńca	1 Poł. XIX w.
14	Bobowa	766	Ul. Węgierska 16	Dom mieszkalny	1 Ćw. XX w.
15	Bobowa	1241	Ul. Gryfitów 1	Dom mieszkalny	Ok. 1890 r.
16	Bobowa	1246/1	ul. Węgierska 14	Dom mieszkalny nr 14	1 ćw. Xx w.
17	Bobowa	1220	Ul. Rynek 7	Dom mieszkalny nr 7 (wł. Leokadia Hebda)	XIX w.
18	Bobowa	1219/2	Ul. Rynek 8	Dom mieszkalny nr 8 (wł. Bogdan Belcer)	XIX w.
19	Bobowa	1218	Ul. Rynek 9	Dom Mieszkalny nr 9 (wł. Lew Jerzy i Dorota)	XIX w.
20	Bobowa	1216/2	Ul. Rynek 11	Dom mieszkalny nr 11 (wł. Gąsior Anna)	2 Poł. XIX w.

21	Bobowa	1213/2	Ul. Rynek 14A	Dom mieszkalny nr 14A (wł. Józef Gucwa)	2 Poł. XIX w.
22	Bobowa	1214/2	Ul. Rynek 14	Dom mieszkalny nr 14 (wł. Sikorska Maria)	2 Poł. XIX w.
23	Bobowa	1213/1	Ul. Rynek 15	Dom mieszkalny nr 15 (wł. Kubicka Maria)	2 Poł. XIX w.
24	Bobowa	1211	Ul. Skarpa 1	Dom mieszkalny (wł. Dyga)	XIX/XX w.
25	Bobowa	1210	Ul. Św. Zofii 1	Dom mieszkalny nr 1 (wł. Maria Groń)	XIX/XX w.
26	Bobowa	1209	Ul. Św. Zofii 3	Dom mieszkalny	1901 r. ganek 1956 r.
27	Bobowa	1186	Ul. Grunwaldzka 5	Dom mieszkalny-kuźnia nr 5 (Józef Knap)	XIX/XX w.
28	Bobowa	1124	Ul. Grunwaldzka 21	Dom mieszkalny 21 (wł. Stefania Bulka)	Ok. 1920 r.
29	Bobowa	1122	Ul. Grunwaldzka 25	Dom mieszkalny nr 25 (wł. Józef Ponikło)	Ok. 1920 r.
30	Bobowa	473/4	Ul. Grunwaldzka 107	Dom mieszkalny (wł. Sarkowicz Zofia)	Początek XIX w.
31	Bobowa	763	Ul. Grunwaldzka 42	Dom mieszkalny nr 42 (wł. Łukasz Szczepanek)	1880 r.
32	Bobowa	_____	Ul. Grunwaldzka 40	Dom mieszkalny nr 40 (wł. Kazimierz Ligęza)	XIX/XX w.
33	Bobowa	774/2	Ul. Poczтовая 13	Dom mieszkalny nr 13 (wł. Józef Cieśla)	XIX/XX w.
34	Bobowa	767	Ul. Grunwaldzka 36	Dom mieszkalny nr 36 (wł. Stanisław Zięba)	1 ćw. XIX w.
35	Bobowa	768	Ul. Grunwaldzka 34	Dom mieszkalny Nr 34 (wł. Tadeusz Omyło)	1 ćw. XX w.
36	Bobowa	_____	Ul. Grunwaldzka 24	Dom mieszkalny nr 24 (wł. Józef Ryzner)	XIX/XX w.
37	Bobowa	785	Ul. Grunwaldzka 22	Dom mieszkalny nr 22 (wł. Jadwiga Rak)	XIX/XX w.
38	Bobowa	1140	Ul. Grunwaldzka 16	Dom mieszkalny nr 16 (wł. Dulęba Andrzej)	Okres międzywojenny
39	Bobowa	_____	Ul. Kolegiacka	Pompa przy ul. Kościelnej-zlikwidowano	XIX-XX w.
40	Bobowa	47/3	Ul. Berdechowska 7	Dom mieszkalny (wł. Jan Skalny)	1932, podmurowany 1945
41	Bobowa	1159/2	Ul. Rynek 22	Dom mieszkalny nr 22 (wł. Zofia Kuzera)	XIX-XX w.
42	Bobowa	1144	Ul. Grunwaldzka 12	Dom mieszkalny nr 12 (wł. Krystyna Bania)	Ok. 1880 r.
43	Bobowa	1263	Ul. Rynek 19	Dom mieszkalny (wł. Śliwa Tadeusz)	XIX-XX w.
44	Bobowa	1262/1	Ul. Węgierska 11	Dom mieszkalny nr 11 (wł. Kochmańska Ludwika)	1 ćw. XX w.

45	Bobowa	351	Ul. Długoszewskich 8	Studnia, zagroda	1920-1930 r.
46	Bobowa	351	Ul. Długoszewskich 8	Dom mieszkalny	1920-1930 r.
47	Bobowa	352/2	Ul. Długoszewskich 6	Dom mieszkalny (wl. Kamiński Lucjan)	1945 r.
48	Bobowa	1272/2	Ul. Okreźna 1	Dom mieszkalny (wl. Rodzina Długoszewskich)	Ok. 1910 r.
49	Siedliska	308/1	Siedliska 52	Dom mieszkalny (wl. Jan Ligęza)	1920-1930 r.
50	Siedliska	680/2	Siedliska 103	Dom mieszkalny (wl. Andrzej Orłowski)	1864 r.
51	Siedliska	690/2	Siedliska 100	Dom mieszkalny (wl. Tomasz Czop)	1938, dobud 1947-1948 r.
52	Siedliska	420	Siedliska 13	Dom mieszkalny nr 13 (Marian Smoszna)	1936 r.
53	Siedliska	_____	Siedliska 207	Dom mieszkalny nr 207 (wl. Jan Górski)	Ok. 1940 r.
54	Siedliska	_____	Siedliska 43	Studnia przy domu nr 43 (wl. Andrzej Święch)	1928 r.
55	Siedliska	622	Siedliska 112	Dom mieszkalny nr 112 (wl. Renata Adamczyk)	Ok. 1910 r.
56	Siedliska	_____	Siedliska 43	Dom mieszkalny nr 43 (wl. Andrzej Święch)	1934 r.
57	Siedliska	505, 797, 799, 802, 803, 804, 503, 371	Siedliska	Zespół parkowo- dworski	Założony w XVIII w.
58	Siedliska	799	Siedliska	Kościół parafialny p. w. Św. Mikołaja	Zbudowany w XIV w.
59	Siedliska	799	Siedliska	Ogrodzenie cmentarza kościelnego	XIX w.
60	Siedliska	799	Siedliska	Dzwonnica kościelna	1 Poł. XIX w.
61	Siedliska	_____	Siedliska	Kapliczka 1880 r. (naprzeciw domu nr34)	1880 r.
62	Siedliska	_____	Siedliska	Figura przydrożna z wizerunkiem św. Jana Nepomucena	1865 r.
63	Siedliska	_____	Siedliska	Kapliczka XIX w.	1 Poł. XIX w.
64	Siedliska	_____	Siedliska	Kapliczka (koło domu nr 11)	1880r.
65	Wilczyska	_____	Jeżów	Kapliczka z figurą Chrystusa Frasobliwego	Fundowana ok. 1900 r.
66	Wilczyska	159/3	Jeżów	Dwór obronny	Zbudowany pod koniec XV w.
67	Wilczyska	159/3 259/1	Jeżów	Ogród dworski	Datowany na XVII/XVIIIw. Przebudowany w XIXw.
68	Wilczyska	228/2	Wilczyska	Kościół p. w. Św. Stanisława B- pa	Zbudowany (lub przebudowany) 1605
69	Wilczyska	228/2	Wilczyska	Dzwonnica Kościelna	1 Poł. XIX w.

70	Wilczyska	228/1	Wilczyska	Kaplica cmentarna	Ok. Poł. XIX w.
71	Wilczyska	228/2	Wilczyska	Kaplica Remułów	XVIII-XIX
72	Wilczyska	634/6, 634/7	Wilczyska	Kapliczka z figurą św. Floriana	1888 r.
73	Wilczyska	_____	Wilczyska (obok nr 27)	Kapliczka przy przejeździe kolejowym	1 ćw. XX w.
74	Wilczyska	_____	Wilczyska	Kapliczka z figurą Matki Boskiej	1907 r.
75	Wilczyska	130	Wilczyska 27	Willa	1926
76	Jankowa	349/1	Jankowa Park	Kapliczka przy drzewie	Ok. 1915 r.
77	Jankowa	369/33	Jankowa	Kapliczka	XX w.
78	Jankowa	520/1	Jankowa Lipniczka	Kapliczka przy cmentarzu parafialnym	1915 r.
79	Sędziszowa	411/2	Sędziszowa	Dom mieszkalny wł. Józef Warzecha	1923 r.
80	Sędziszowa	576/3	Sędziszowa	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej	1950 r.
81	Sędziszowa	480/18	Sędziszowa	Krzyż przydrożny	1890 r.
82	Sędziszowa	_____	Sędziszowa	Kapliczka 1860 r. przy przejeździe PKP	1860 r.
83	Stróżna	202/2	(naprzeciw szkoły)	Kapliczka XIX / XX w.	XIX / XX w.
84	Stróżna	_____	Stróżna	Kapliczka rzeźba N.P. Marii Niepokalanie Poczętej	Ok. 1900
85	Brzana	367/2	Brzana 247	Kapliczka przy domu nr 247 (wł. Czesław Rutyna)	1910 r.
86	Brzana	_____	Brzana	Krzyż przydrożny, centrum wsi	Ok. 1939 r.
87	Brzana	_____	Brzana	Krzyż Przydrożny za sklepem	XIX-XX w.
88	Brzana	_____	Brzana 201	Kapliczka (posesja nr 201)	Ok. 1850 r.
89	Brzana	_____	Brzana	Kapliczka ul. Pławienka parc. Kurzawy	XIX-XX w.
90	Brzana	_____	Brzana	Kapliczka XIX/XX w. z Figurą Nepomucena. Przy drodze z Bobowej do Falkowej	XIX w.

4.2.3 STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE, POMNIKI PRZYRODY, DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Uchwała Nr IV/25/03 Rady Gminy Bobowa z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobowa wsie: Bobowa, Brzana, Jankowa, Sędziszowa, Siedliska, Stróżna i Wilczyńska w § 6 ust. 6 ustala obowiązującą ochronę wyznaczonych stanowisk archeologicznych (Ka). W wyznaczonych terenach (Ka) obowiązuje wykonywanie wszelkich prac ziemnych (z wyjątkiem prac polowych) pod nadzorem archeologiczno - konserwatorskim. W wypadku stwierdzenia reliktywów archeologicznych obowiązuje poddanie terenu badaniom archeologicznym. Dla terenów stanowisk archeologicznych Bobowa 1, Wilczyńska 1, Siedliska 1, posiadających własną formę krajobrazową (gródek stożkowy) oraz w otoczeniu zamku w Jeżowie na terenie wsi Jankowa, obowiązuje zakaz zabudowy.

Ponadto ochronie, na zasadach określonych w decyzji o ich utworzeniu, podlegają pomniki przyrody:

- topola o obwodzie pnia 480 cm naprzeciwko stacji kolejowej w Bobowej (Decyzja PWRN w Rzeszowie Nr RL-Vib-13/P/31/53 z 28.12.1953 roku),
- jesion wyniosły przy szkole podstawowej w Bobowej (Rozporz. Wojewody Nowosądeckiego z 1997 roku).

Ochronie podlegają również wyznaczone na rysunku planu pojedyncze drzewa lub grupy drzew w Wilczyńskich i Siedliskach o walorach pomnikowych.

Ponadto Gmina Bobowa posiada ważne dziedzictwo niematerialne, do którego należy zaliczyć bogaty folklor oraz piękne rękodzieła ludowe. Od ponad 100 lat kobiety z Bobowej trudnią się wyrabianiem koronek klockowych. Koronki te są rękodziełem, które tak powszechnie w Polsce uprawiane jest wyłącznie w Bobowej i okolicznych miejscowościach. Od kilku lat w Bobowej organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Koronki Klockowej. Główną częścią Festiwalu Koronki Klockowej jest prezentacja koronek, połączona z kiermaszem wyrobów koronkarskich. Festiwal ukazuje nowe formy współpracy pomiędzy małymi społecznościami lokalnymi z różnych części Europy, aktywizuje środowiska twórcze, a jednocześnie jest promocją regionu na arenie międzynarodowej. Na terenie gminy tradycje folklorystyczne kultywuje wielopokoleniowy Zespół Regionalny Pieśni i Tańca „Koronka”.

5 OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie Gminy Bobowa doprowadziła do rozpoznania następujących czynników determinujących jej dalszy rozwój:

Mocne strony

Atutami środowiska kulturowego Gminy Bobowa są:

1. zasób historycznej zabudowy mieszkalnej miasta,
2. czytelne cechy pierwotnego rozplanowania przestrzennego miasta Bobowa,
3. dobry stan obiektów sakralnych (murowane i drewniane kościoły, bożnica, cmentarze w tym cmentarz żydowski i cmentarze z I wojny światowej),
4. miejsca historycznych wydarzeń, w tym martyrologii Żydów i Polaków w dobie okupacji hitlerowskiej,
5. zespoły architektury rezydencjonalnej: dwory wraz z ogrodami (parkami) i historycznym wyposażeniem,
6. zachowane obiekty architektury mieszkalnej,
7. wartości niematerialne: historyczne nazewnictwo, wielokulturowe historyczne tradycje i zwyczaje, wyrób koronki klockowej,

Podkreślić również należy pozytywne podejście władz samorządowych Gminy Bobowa do spraw związanych z opieką nad zabytkami i wykazywaną troską o zachowanie spuścizny kulturowej w należytym stanie. Daje to podstawy do efektywnego i sprawnego realizowania programu opieki nad zabytkami przy pomocy wytyczonych celów i kierunków działań.

Słabe strony

Słabą stroną sfery dziedzictwa kulturowego Gminy Bobowa jest:

1. niedostatek środków publicznych na ochronę zabytków,
2. modernizacja i przekształcanie zabytkowych domów, co zmienia ich wartość kulturową,
3. starzenie się społeczeństwa – ucieczka młodzieży do miast,
4. niewielka liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków,
5. słaba świadomość społeczna dotycząca wartości obiektów zabytkowych i potrzeby ich ochrony.

Zagrożenia

Zagrożenia dla dziedzictwa kulturowego stanowią:

1. niewłaściwa modernizacja zabytkowej zabudowy nie objętej ochroną prawną,
2. zastępowanie tradycyjnej zabudowy współczesną obcą lokalnej tradycji,
3. klęski żywiołowe i zdarzenia losowe,
4. niskie zaangażowanie społeczne w temacie ochrony dziedzictwa kulturowego,
5. nieużytkowanie obiektów lub brak remontów prowadzący do ich niszczenia.

Szanse

Szanse dla sfery dziedzictwa kulturowego gminy to:

1. zachowanie zasadniczych cech krajobrazu kulturowego miasta i gminy,
2. podnoszenie atrakcyjności turystycznej z wykorzystaniem zasobów kulturowych,
3. utrzymanie i eksponowanie zachowanych zabytków o walorach lokalnych,
4. podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony środowiska kulturowego,
5. rozwój turystyki i agroturystyki,
6. uwzględnienie zagadnień ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym gminy,
7. finansowanie ze środków gminy prac konserwatorskich,
8. fundusze UE jako źródło dofinansowania inwestycji.

6 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE. PRIORYTETY POLITYKI GMINNEJ ZWIĄZANEJ Z OCHRONĄ ZABYTKÓW I OPIEKĄ NAD ZABYTKAMI

Zdiagnozowanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dziedzictwa kulturowego gminy pozwala na wskazanie następujących priorytetów:

Priorytet I Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Bobowa

Priorytet II Zachowanie i świadome kształtowanie dziedzictwa kulturowego tworzącego specyficzny klimat miasta i gminy,

Priorytet III Kształtowanie świadomości społeczeństwa dotyczącej walorów historycznej przestrzeni i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego.

Priorytet I	
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno- gospodarczego Gminy Bobowa	
Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach uzyskanych środków zewnętrznych), • Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy, • Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy), • Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo - konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych • Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne przeprowadzanie kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych, • Wspieranie prac remontowo- konserwatorskich oraz działań na rzecz pozyskania środków zewnętrznych na renowację obiektów nie będących własnością gminy,
<p>Podjęmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, dawnych parkach dworskich itp. • Ochrona i konserwacja kapliczek i krzyży przydrożnych, • Promowanie najcenniejszych zabytków gminy, • Szlak Architektury Drewnianej – promocja oraz współdziałanie z instytucjami wiodącymi,
<p>Podjęmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów, • Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych oraz pomoc w ich utworzeniu w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach, • Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp.

Priorytet II	
Zachowanie i świadome kształtowanie dziedzictwa kulturowego tworzącego specyficzny klimat miasta i gminy	
Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> • Weryfikacja obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy, • Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji), • Ochrona panoram widokowych wsi i miast o wartościach kulturowych, • Ochrona układu urbanistycznego Bobowej i układów wiejskich; ochrona krajobrazu, • Ochrona tradycji oraz produktów regionalnych i lokalnych,
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych), • Uzupełnienie i aktualizacja obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy,

Priorytet III	
Kształtowanie świadomości społeczeństwa dotyczącej walorów historycznej przestrzeni i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego oraz jego promocja	
Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy,
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnianie wśród właścicieli zabytków i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej, obowiązujących przepisów i procedur, • Wspieranie praktycznego doradztwa dla użytkowników i właścicieli zabytków dotyczącego estetyki zagospodarowania obiektów zabytkowych, • Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych, • Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w gminach, • Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy, • Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo, • Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć,

<p>Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność kulturową regionu, • Wprowadzenie do kalendarza imprez kulturalnych przedsięwzięć związanych z promowaniem walorów historycznych i etnograficznych gminy, • Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego, • Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej, • Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy, • Współpraca z organizacjami (MOT),
---	---

W latach 2013-2016 planuje się wykonanie następujących prac:

1. opracowanie kompleksowego programu prac konserwatorskich dla cmentarza wojennego z I wojny światowej nr 133 w Bobowej wpisanego do rejestru zabytków woj. małopolskiego decyzją znak Ks.A572 z dn. 04.02.1988r.,
2. opracowanie kompleksowego programu prac konserwatorskich dla cmentarza wojennego z I wojny światowej nr 134 w Siedliskach wpisanego do rejestru zabytków woj. małopolskiego decyzją znak KS.A-190 z dn. 30.08.1985r.,
3. wykonanie i montaż tabliczek z nazwiskami pochowanych żołnierzy zgodnie z dokumentacją historyczno – odtworzeniową cmentarza z I wojny światowej nr 134 w Siedliskach wpisanego do rejestru zabytków woj. małopolskiego decyzją znak KS.A-190 z dn. 30.08.1985r.,
4. rozpoczęcie konserwacji elementów betonowych, kamiennych i metalowych cmentarza wojennego z I wojny światowej nr 133 w Bobowej wpisanego do rejestru zabytków woj. małopolskiego decyzją znak Ks.A572 z dn. 04.02.1988r.,
5. uzupełnienie gminnej ewidencji zabytków,
6. przyjęcie zgodnie z przepisami prawa gminnej ewidencji zabytków.

7 INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

Instrumentów prawnych wynikających z przepisów ustawowych:

1. realizacja dokumentów prawnych wydanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie - Delegatura w Nowym Sączu,
2. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających ustalenia dotyczące ochrony obiektów zabytkowych oraz aktualizacja obowiązujących,
3. wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów,
4. realizacja i zgodność dokumentów gminnych z programem wojewódzkim w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Instrumentów finansowych:

1. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy,
2. dotacje,
3. subwencje,
4. nagrody,
5. zachęty podatkowe dla właścicieli obiektów zabytkowych,
6. korzystanie z funduszy Unii Europejskiej.

Instrumentów społecznych:

1. działania edukacyjne i promocyjne regionu,
2. współpraca z organizacjami społecznymi,
3. działania służące tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Instrumentów kontrolnych:

1. aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków,
2. monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego oraz zachowania dziedzictwa kulturowego,
3. badanie stanu technicznego obiektów zabytkowych.

8 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Realizowanie zadań dotyczących ochrony i prac remontowo - konserwatorskich przy obiektach zabytkowych (ruchomych i nieruchomościach) umożliwia wsparcie finansowe pochodzące z dotacji:

- Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programów operacyjnych,
- Województwa Małopolskiego,
- Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji - Fundusz Kościelny (dla prac przy obiektach sakralnych nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej),
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- powiatu,
- gminy,
- i inne,

9 ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na Burmistrzu Bobowej spoczywa obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu ochrony zabytków i przedłożenia go Radzie Miejskiej. Sprawozdanie powinno zawierać informację o ewentualnych zmianach zachodzących w Rejestrze Zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków, informację o działaniach podejmowanych na rzecz opieki nad zabytkami oraz o postulatach mieszkańców i właścicieli obiektów dotyczących ochrony obiektów zabytkowych.

Dla oceny realizacji programu proponowane są następujące wskaźniki:

1. liczba podjętych działań i projektów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego,
2. liczba obiektów poddanych pracom rewaloryzacyjnym, konserwatorskim,
3. zestawienie wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na ochronę, edukację i promocję dotyczącą dziedzictwa kulturowego,
4. liczba podjętych działań i projektów związanych z edukacją kulturową i ochroną zabytków,
5. zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi,
6. działania informacyjne, popularyzacyjne i edukacyjne związane z promocją zabytków i walorów regionalnych gminy.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Stanisław Siedlarz

Wyk. K. Chmura-Urbaś